

Ціна 10 коп.

Іван СВАРНИК

Байки, притчі, гуморески

**Відсканував
і опрацював
Анатолій
МИКОЛАЄНКО
(barsikot)**

perec-ua.
perec-ua.

ІЛЮСТРАЦІЇ В. ГЛИВЕНКА

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1984

Дружий шарж.

І ХАЙ ЩАСТИТЬ!..

За свідченням самого Івана Івановича Сварника, в даному випадку все пояснюється тим, що йому щастило і щастить. Та й, справді, якби не це, то нам із вами не пощастило б сьогодні узяти в руки ою книжку...

Уперше пощастило йому 1 червня 1921 року, коли

іще не те що Іваном Івановичем, а навіть Ваньком він не був,— тільки Сварником та Івановичем. Бо, як відомо, кожен із нас чомусь народжується без власного імені.

А пощастило тому, що народився він того дня в с. Лисогірці (нині Деражнянського району), яке на славному своїм гумором Поділлі знаходиться. Отож звідти (а як точніше, то од мами — веселої та дотепної подолянки) у Івана дар до слова веселого та дотепного й узявся. А не кожному-бо щастить на таке розжитися.

Пощастило йому і додому з війни повернутися, хоча мати й одержала була на нього із братом «похоронку»...

Сам Іван Сварник, як уже мовилося, вважає, що йому й далі щастило та щастить: і Львівський університет закінчили пощастило, і в 1956 році вперше у «Перці» надрукувати свою байку пощастило, і першу збірку «На чисту воду» в 1962 році видати та бути того ж року прийнятим до Спілки письменників пощастило, потім пощастило видати іще не одну та не дві книжки...

А от нам думається, що на самому тільки везінні він усе-таки далеко не в'їхав би. Тут, думається, не обійшлося без того, щоб і сам не впрягався. У роботу. Тим паче, що роботи Іван Іванович не боїться: чимало працював на освітянській ниві, працював у Львівському видавництві «Каменяр». Та й досі працює — тепер уже в журналі «Жовтень», що у Львові видається. Відділом поезії заправляє. А його дотепні, гострі, а то й просто веселі байки, притчі та віршовані гуморески свідчать, що він і над ними наполегливо працює.

Хай же йому щастить, хай працюється!

Д. МОЛЯКЕВИЧ.

РОДОВІД

Хвалилась, захлинаючись, Свиня:

— То ви аж там, ув Африці бували
І того не знали,

Що наша мати — Бегемотова рідня?
Аякже! Ми звідтіль, із того роду,
Але ж бо тут нема таких боліт,
І ми за сотні літ

Перевелись, спаскудили породу.

Якби нам знов у теплі ті краї,
То ми росли б ще більші, ніж корови,
Бо там — умови:

Куди не глянь — болото та гної...—
Вона б іще щось, може, говорила,
Та до хліва помиї принесли,
Корито повне налили —
Уже від пійла не відрве рила.
Сміявся Кінь:— Он в чім свиня зарита!
Не родоводу ти шукаєш, а корита.

СПІВЧУТЛИВИЙ ОСЕЛ

І сталось чудо: плакали Вовки
Над трупом захололої Кобили,
І так протяжно, жалібно так вили,
Що перехожих аж проймали дрижаки.
— Чого це ви? — здивований Осел
У співчутті до гурту підступився. —
Чи хто помер, чи, може, утопився?
Голодні так ревуть біля ясел.
— Атож, голодні! — Вовк відповіда. —

КРАН ТА ЕКРАН

За молоду її, за апетитну мали,
Та троє з нас вже зуби поламали —
Така вона старезна і худа!
А ти, видать, ще зовсім молодий
І щирий, коли нам так співчуваєш,
Довірливий і серце добре маєш...
То виручай, колего, із біди!
...Вовки тепер сміялися:
Вся зграя нині сита.
А від осла зосталися
Лиш вуха та копита.

Гей, доброто, сліпа супроти зла,
Скількох ти в безголів'я завела!

Хвалився височений Кран:
— Який величний я. Портальний,
Капітальний!
Мене показують на весь екран.
За кожним моїм рухом
Камера слідкує —
То найжджа вперед,
То боязко задкує.
І недарма:
Моя стріла будівлю підійма.
Раз, два махну —
і блок стає стіною,
Сторукий не зрівняється зі мною.
— А що ж Людина? —
Несміливо озвалася Цеглина.—
Здається, слухаєш її руки?
— Пхе! Роль її єдина:
Мою могутність звеличати на віки.

* * *

Мораль на цей раз для екранів:
Людей побільше, а поменше кранів!

ПРИГОДА КОЛО КОРИТА

Небачене й нечуване: в Гаврила
По-людському свиня заговорила:
— Давно хотіла я тебе спитати:
Ти що ж це робиш, клятий супостате? —
Ні страху, ані совісті — відкрито
Ти хліб святий шпурляєш у корито.
Та краще б мені з голоду умерти,
Аніж той харч замість людини жерти!
(Була, видать, свиня передова,
Як на такі одважилася слова!).

Але Гаврило далі гне своє:
— Держава хліб за безцінь продає,
І був би я лопух із лопухів,
Щоб став боятись совісті, гріхів.
Один девіз я визнаю: — не гайся,
Як можеш, так живи і наживайся!
На те її дає держава наша рідна.
Не бійся — не збідніє, бо не бідна!.. —
І стала ще більша дивина:
Гаврило обернувсь на кабана!
Зарожкав і захрюкав, закувікав —
Є дві свині... Не стало чоловіка!..

ГРИЦЬКО НА ГРУШІ

У темну ніч,
у нічку дощову
Грицько в сусіда обриває грушу:
— Ще цю зірву.
І цю зірвати мушу...
А скільки ж їх нападало в траву!..
Та раптом грім —

ГІСТЬ

Як трісне поблизу
Та як торохне!
А серце у Грицька
 від страху тъокне:
— Ой боженьку!
 — Дозволь мені хоч злізти —
Не те, що красти —
 Груш не буду їсти!..

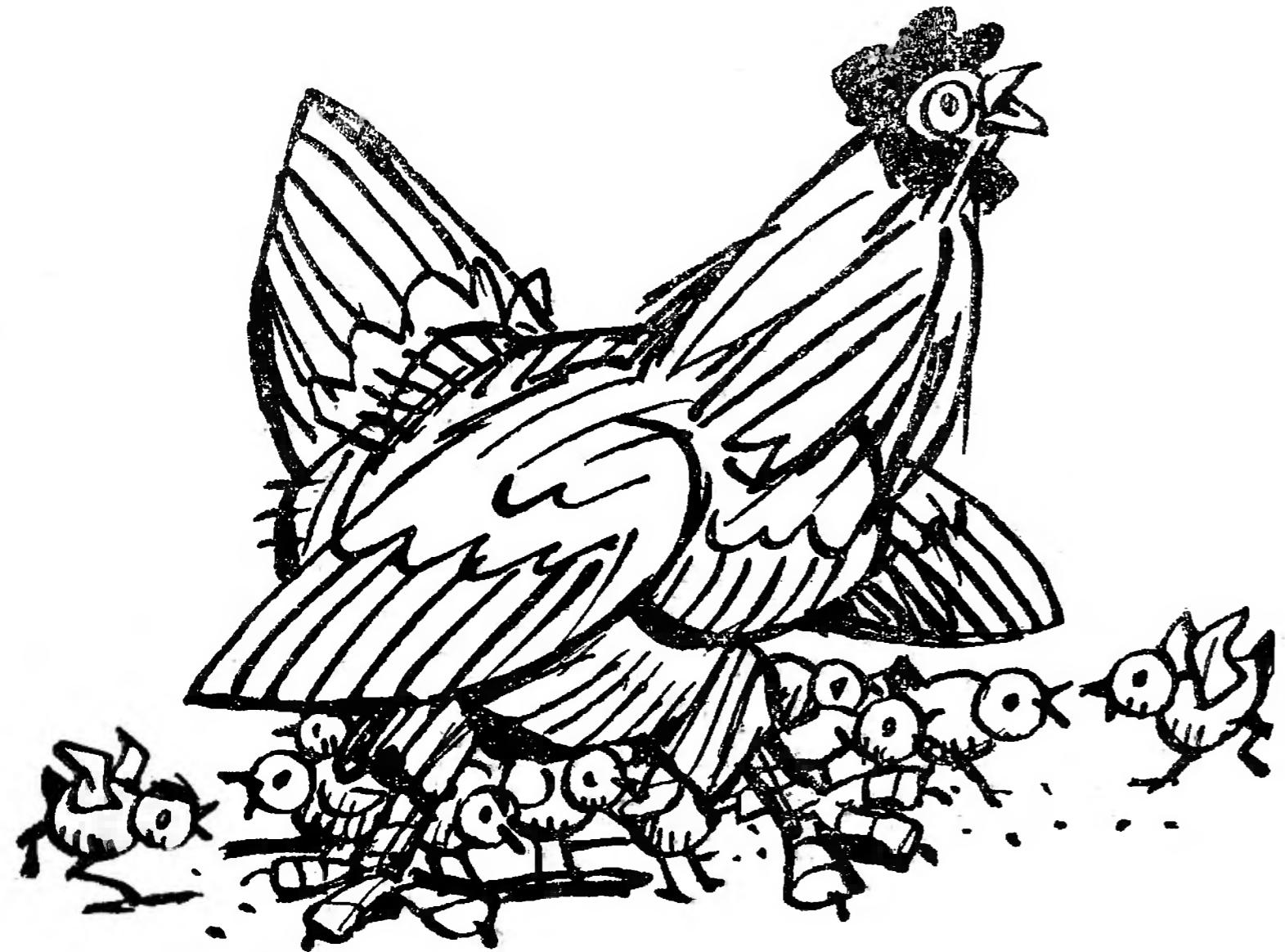
* * *

I що ж? Не крав. Не єв.
 Цілком змінився!
Чи лиш тому,
 Що щиро повинився?
To божий перст
 Чи просто випадковість
Отак людині повернула совість?
Не дивно (глянь на пику його ситу),
Що Гриць до груш не має апетиту.
Живе він коло м'ясокомбінату,
I м'ясо крадене йому приносять в хату.

Про Вовка помовка,
A він — у хату,
Шкірить пащеку свою зубату,
Шкіриться, лащається — бачу, не вкусить.
Гей, що поробить! Не хоче, а мусить.
Смирну овечку грає він ловко.
Встану — й за двері виставлю Вовка.
Встав я... та що це? Навіть не писну,
Лапищу Вовчу привітливо тисну.
Як же!.. Він гостем тут заявився,
Вдягся пристойно, ще й поголився.
Навіть не віриться: зовсім людина,
Лиш проступає риса єдина:
Як він майстерно навдивовижу
Нині личину приховує хижу!
Hi, не міняє Вовчик натури —
Просто потурили з номенклатури.
Дайте лиш волю — за горло ухопить,
Втопче в болото, в калюжі утопить.
Так не одному, стерво, нашкодив!
Чесно признайтесь: до вас не заходив?
Як же зустріли — вигнали з хати?
Ax, розумію. Нашо питати!

К В О Ч К А

В старому решеті
Сиділа сидьма Қвочка
І, наче мати доні чи синочка,
Бабуся — онучат —
Чекала на курчат.
Хотілось їй попити чи пойсти,
Чи стерплі ноги трохи розім'ять,
Але з гнізда й на мить боялась злізти —
Десь там, у яйцях, діточки пищать.
І день, і ніч недремно пильнуvalа,
Нікого не пускала до гнізда,

Спокою й на хвилиночку не знала,
А вже як хтось підійде, то біда —
Закиркає, заквокче —
Звісно, мати:
Усі, що грозять дітям — вороги,
І треба їх на відстані тримати,
Не шкодувати сили, ні снаги.
От час прийшов — проклюнулись курчата,
Повилізали спритно з-під крила,
Та Қвочка ще пильніш була на чатах
І діток захищала, як могла.
Побачить де ворону чи сороку —
Закудкудаче, спуску не дає,
Від діток не відступить ані кроку,
А спробуй зацепити — заклює.
Незчулась — осінь!.. Із курчаток — кури
Розбіглись по подвір'ї — хто куди.
А та все квокче, не міня натури,
Своїх курчат рятує від біди.
Ій все здається, що ворона вкраде
Те необачне, хоч опірене дитя,
Чи яструб раптом на подвір'я сяде —
І вже тоді кінець його життя!

* * *

Ох, матері,
Беруть за вас жалі:
Квокчіть, допоки діточки малі,
А підростуть — у них своя журя —
Уже самим квоктати їм пора!

УЧЕНИЙ ОСЕЛ

Осел божився,
Бив себе у груди:
— На Лева вчиться син —
І Левом конче буде!..
Аж от, скінчивши курс наук,—

За рік чи два —
Той молодий Віслюк
Прибув до рідного хліва.
Ну, ѿ справді Лев:
Розкішна буйна грива,
Постава горда,
Бундючна морда.
Ослиця не натішиться щаслива:
— Ану, синочку мій, ревни,
Нехай луна аж ген на доли піде,
Нехай почують капосні сусіди —
Від заздрості попадають вони!
Осел ревів,
Аж хлів
У весь трусився,
І таки довів,
Що недарма на Лева він учився.
Сам дядько Слон цим разом
Підтвердив репутацію наказом.

* * *

Осел з дипломом на посаді!
А ви, читачу, ніби щось не раді?
Ага! З Ослом давно уже знайомі
І були у нього вчора на прийомі.

СКОВОРОДА

Плита гаряча
до Сковороди:

— Іди сюди,
Погрійся!
Сміливіше,— біди
Ніякої не бійся!
— А я нічого не боюсь,
Бо що б там не було,—
Відверто, чесно признаюсь:
Люблю твоє тепло! —

Вже на плиті Сковорода,
На ній — свіженьке Сало —
Спочатку тихо: — Ше... че-че...
А потім зашварчало:
— Рятуйте! Пробі! Ой пече!
Пече мене Сковорода...
Я мук таких не знало!..
А Сковорідка: — От дурне!
Чого репетувати?
Адже печуть найперш мене.
Кого ж тут рятувати?
Але ж мовчу
І не кричу,
Тривоги не здіймаю.
Нехай погріють досхочу,
Та витримку я маю.

* * *

Ще є, на жаль, такі мужі —
Безжалальні і заліznі —
Ніщо страждання їм чужі
А чи благання слізні.

ЖОЛУДІ

Два Жолуді журились на гіллі:
— Куди ж то упадем, такі малі?
Висиш тут і не знаєш, як на злість,
Чи проростеш, а чи свинюка з'їсть.
Хоча б комусь поскаржитись.

Якби...

Та ні кому: кругом дуби...

Іще ж воно із тебе соки п'є,
А вже — не визнає!

ГОРОБЕЦЬ І ПАПІРЕЦЬ

Маленький,
сіренський
Верткий Горобець
Очолив контору
«Головпапірець».
Солідна, поважна,
Та ще й чимала:
Там що кабінет —
То стіл до стола!..
Й відразу команда пішла по низах:
«Негайно на блік узяти комах —
Вказати їх розмір, і колір, і стать.
Усіх порахуєм — та й станем збирать».
Горобчик-молодчик
Цвірінькав усім:
— Я сам не доїм
І сам не досплю,
Бо спершу пор-рядок,
Пор-рядок люблю! —
Для цілого лісу
контора-зразок:
З найдальшим гніздечком
Чудовий зв'язок!
Мале пташеня
ледь з'явилось на світ —
Негайно про те
надсилається звіт:
Якої породи, з якого яйця,
Чи можна чекати із нього співця.
Контора працює —
папір шелестить,
Ніхто і нікуди уже не летить.
Інформації, звіти, доповідні,

Вхідні папірці, папірці вихідні..
Усі комісії приємно здивовані
І задоволені:
Папери підколені,
Старанно підшиті, пронумеровані.
Справа до справи
І папка до папки —
Усі прошнуровані,
Етикетки наділені,
Ще й підписом скріплені:
Видніються чітко горобчика лапки.
Горобчик уранці в контору вліта
І зразу з порога суворо пита:
— Чи вчасно пташник папірці подає? —
(Ого, не подай, він умить заклює).
Он Дятел зухвалий перечить посмів —
Сіренський його до інфаркту довів.
Що місяць, що рік — то сильніш метушня.
Збагнула нарешті й лиха комашня:
Немає загрози: плодись і жери!
Зосталися голі гаї і бори.

Шановні Орли! Зупиніть Горобців.
Хай плодять поменше отих папірців —
Зерно і метал нехай ляжуть у звіт
І після дзвінка, що полине у світ.

ЗАЯЧА НАУКА

Байка-жарт

Сірий зайчик-побігайчик
З тихого узлісся
У зелений гай, до центру,
Раптом перенісся.
Примостиив кубло старанно
Під густу березу,
Бо призначили неждано
Завом «Звірзабезу».
Не тікає, не петляє
Вже поміж дерева:
Персональну оформляє
На самого Лева.
Навіть зволить посміхатись
Він у вуса пишні,
Бо чого йому боятись:
Перед ним — «Колишні».
Ні посади, ані влади
Жоден з них не має,
А хвороби їх та вади
Він прекрасно знає.
Тож тепер на них нагрима,
Бо нема їм ходу.
Ще й потрима під дверима
Та поварить воду.
До забезу Вовк з'явився.
Заєць глянув скоса:
— Що, старий, так зажурився,
Чом повісив носа?
Тут у тебе неув'язка:
Ще бракує стажу.

Погуляй іще, будь ласка,
Я всі дані зважу.
Не дивись на мене басом,
Кинь ту вовчу звичку.
Забувай уже про м'ясо,—
Їж тепер травичку! —
Вовка аж перекосило
Від того зухвальства —
Більш терпіть не має сили
Куцого начальства:
— Поки зробиш з мене, хаме,
Вегетаріанця —
З кісточками й потрухами
З'їм тебе, поганця! —
Вовк до Зайця враз нагнувся
Та очима блиснув —
Сірий Заєць і незчувся,
Навіть і не писнув!..

Коли маєш трохи влади —
Завжди начувайся,
А дорвався до посади,
То не заривайся.

ЛЕВ — ТО ЛЕВ

По лісі чутка розлетілася лукава,
Неначе б доля неласкова
До Лева повернулася хвостом,
Бо вже його призначено... Котом.
— Це правда? — Заєць кидає єхидно.—
Щось не видно,
Щоб ти наважився ловить мишву.
— Наважився — знайшовся Лев
нахабі відповісти,—

Та, поки на дієті заживу,
Тебе ще встигну з'їсти.
Отут
Тобі й капут!
Зубами клац — і вже пропав Зайчисько,
Не думав, що загибель близько.

Мораль не стане на заваді:
Ій-богу, Лев — то Лев,
Хоч не при владі,

БРОВКО І БОЛОНКА

ОДНОДУМЦІ

Хвалився мудрий
Сивий Книголюб:
— Я — однолюб.
Не можу жить без Книги ані дня
Вона — моя рідня,
Найкращий друг
У щасті і в журбі,
Порадник щонайліпший, далебі!
— А ї справді, друга кращого нема,
Я в цьому пересвідчилася сама.
Без книг не можу, просто помираю.
Я так люблю їх, що буквально пожираю!
Нарешті однодумця я придбала! —
Книжкова Міль на радощах стрибала.

Болонка — біла,
наче молоко,
Сусіда стріла:
— А, здоров, Бровко!
Скажу відверто в очі:
Міняй натуру,
Бо отак, щоночі
Гавкаючи здуру,
Без потреби,
Небавом всіх настроїш
Проти себе!
— Болонко! Ти — мов та попівна:
І сита, і обмежена, і наївна.
Не з радості я гавкаю вночі,
А чесно відробляючи харчі.
— Сусіде, ти гадаєш, я дармую?
У мене теж обов'язки свої.
Та ще ї такі примхливі хазяї,
Але ж у хаті я літую і зимую,
Бо не з дурних:
І замість гавкати — я лашуся до них!
— Ти спритна і розважна — визнаю.
Але не штука бути ангелом,
Коли ти вже в раю!

ДОРАДНИЦЯ

Поскаржилася Вовкові Лисиця:
— О, як то часом легко помилиться:
Була у Лева: грізний і суворий —
Та тільки збоку
Він собі нівроку,
Насправді ж — хворий.
Болить йому і серце, і голова:
Так за громаду він пережива.
А що уже доступний та добряк,
Не любить, правда, дуже злодіяк.
«Заходь-но,— каже,— розкажи новини,
Які у кого там гріхи-провини».
Отак у нього кілька раз була
І чесно геть усе розповіла.

Не скажеш — прочитає на виду,
Боюсь ускочити в біду.—
А Сірий слуха і на вус мотає:
«А що, коли й про мене запитає?
Ця хитра шельма знає все достоту».
Злякався Вовк і аж змокрів од поту,
На ранок до Лисиці причвалав,
В куток гарненьку курочку поклав:
— Така собі дрібниця... Чим багатий...—
А сам про себе думає зубатий:
«Ніхто своєї долі не вгадає:
Залежить, хто і як доповідає.
Начальство зневажай або шануй,
Але дорадників — таки пильнуй!»
Щоб байка без моралі — я не звик,
Але наразі
Застряг мені яzik
На перелазі:
Дорадників боюсь —
В рядку не те побачать —
По-своєму на зле перетлумачать.

perec-ua.

perec-ua.

ХИТРИЙ ВОВК

Обирали Вовка:
Всі сказали «за!» —
Голосує проти
Лиш одна Коза.

— Ти здуріла, бабо:
Він же тебе з'їсть,
Роздере, як жабу,—
Знаєш вовчу злість!
А Коза — сміяється:

— От ви диваки!
Чи мені боятись
У мої роки?
Я худа, як тріска,

М'ясо — мов ремінь,
А коли і стріска,
То йому амінь!
...По фатальній днині
Пролетів аж рік.
Не одній тварині
Вкоротився вік...
А Козі — абищо,
Цілою була!
Навіть в «Лісгазеті»
Вовка протягла.

Щось тут набрехали?
Щось воно не так?..
А ви що, гадали:
Вовк такий простак,
Не читає преси,
Не бува в кіно?
Хами-неотеси
Вимерли давно.
Вовча мудрість — сила!
Досвід добре вчить:
Не чіпай рогатих —
Іж, котре мовчить!

ЛІСНИКОВА РАДІСТЬ

Якось Лісник
У день погідний
Забрів у чагарник
Густий та непрохідний.
— Ну й дивина —
Не сподівався!
Оде деревина! —
Аж сам про себе дивувався:
— Серед ломаччя — благородний Бук!
А стовбураець — гладенький
Та рівненький —
Сам проситься до рук!
Як не радіть, коли причина:
За нього буде добра копійчина!
Це ж мій обхід,
А я його як слід
Не знаю,
Такі дерева гарні обминаю.—
Аж танцював навколо
Та цмокав язиком...
Не радий був лиш Бук,
Що стрівся з Лісником.

СОЛІДАРНІСТЬ

Кабанчика гладкого
На заріз тягли.
Почув Сірко — чекать нема коли! —
Помчався за повітку —
Та колія зубами
Хап за литку.
Друг у біді — то він рятує сміло,
Старий Кабан озвався від хліва:
— Яке твоє собаче діло?
За кожного боліла б голова!
Про себе дбай:
Було б що їсти-пити,
Та добре знай:
Всіх обійди —
Біди б
Не зачепити,
Бо лихо не дрімає!
Коли вже так кортить,
То захищай того,
Хто силу має.
То, може, і тебе він захистить!

Є солідарність,
Що до смерті, на загин,
А є... звичайний свин,
Що в друзі пнетесь,
Поки ти в ціні
Та на коні,
А як біда — відразу відсахнеться.

СОЛОВЕЙ І ОДУД

В гайочку при долині
Побачив Одуд
Соловейка на калині:
— Чого такий пісний,
Співаче голосний?
Охрип, а чи ангіна,
Чи у житті погана переміна?
— Ну, що сказать тобі?
Із жалю серце ние, далебі,
Лиха, жорстока сила,
Немов косою, гай он покосила,
З корінням геть дерев повивертало,
А скільки гнізд не стало!
— Звичайно, зле,
Але
Чого б за інших так мені боліло?
Твоє ж вціліло!
Дивак,
Усе тобі не так.
Мені б твоєї слави половину —
Співав би я від щастя без упину
На всі лади.
Чужа біда, як кажуть, — піvbidi!

Скидаю шапку я перед співцем,
Що не живе лиш повним гаманцем,
А журиться, і плаче, і стражда,
Коли діткне його чужа біда.

С Т І Н А

Стіна —
Солідна, кам'яна —
Здіймалась над землею,
І кожен думав:
«Щось там є за нею!
Якщо віки стоїть така висока,
І щось вона від когось береже
Чи таємницю стереже
Від заздрісного ока».
А дехто й обминав, мов сатану,
Замшілу, аж насуплену Стіну.
Та от прийшли бульдозери,
звалили
Ті мури набундючені старі —
Зосталися самі камінні брили.
А далі? Лиш бур'ян на пустирі.
Бува, роками приндиться Мурло.
Зняли його — неначе й не було.

«НЕРІШУЧИЙ» ЛЕВ

Лев застудився, занедужав, зліг.
Його провідати Шакал умить прибіг:
— Дозвольте? Хворі? Дуже співчуваю.
Немає гірш, як кашлять без кінця.
Хоч я лише дохлятину вживаю,
Для вас дістав свіженького м'ясця.
За ним Лисичка швидко прибула:
— Я вам курятинки, шановний, принесла.
Сама приготувала лапками своїми,—
І потрошки почистила, і пір'я обскубла —
Старалась, як могла.
Скуштуйте, і хворобу мов рукою зніме...
Вовк барана живого приволік:
— Я пересвідчився: ото найкращий лік!
Ведмідь із вуликом ступає на поріг:
— Оце для вас я спеціально приберіг.
Цілющі ліки — липовий медок.
Проживете ще не один годок! —
Лев від обурення і гніву аж спотів.

Здавалося, вже й крикнути хотів:
«Ви, підлабузники бридкі і казнокради,
Плювати мені на ваші всі поради!
Терпіти вас не можу я у хаті.
Ач, краденим понабивали животи!
Ану, прокляті,
Киш під три чорти!»
Так, так! В три вирви гнати всіх
Лев мало не звелів,
Та раптом Лева... кашель одолів.
А як відкашлявся, сказав Левиці строго,
Понуро очі опустивши вділ:
— Чого стоїш, небого?
Хутчай проси за стіл!

В одному торзі знаю добре Лева.
У нього жінка — наче королева.
А сам він аж лисніє — роздобрів.
Ні, ні, крий боже, не бере він хабарів —
Чого нема, того таки немає
(Скажіть про це — піднімуть вас на сміх).
Він тільки подаруночки приймає
І то — не від усіх.

Та я вас в порошок!
Я з вас кишок
Живцем навипускаю!
Чого похнюпилися, ну!
Я ще чекаю.—
І замовк.

— А що, як справді?.. Все-таки це Вовк.
Найде на нього злість —
Візьме і з'їсть,
Ще й будем винні.

— Звичайно, ми повинні
Хоча і з ворогом, але гуманно,
Чемно, без насильства.
Обдумаєм старанно
План рішучих дій.

Хай знає, що нема йому надій
Супроти гніву цілого суспільства.
Єдиний шлях у нього — чесний труд.

— Так, так, розв'яжемо, хай з'явиться на суд!—
І розв'язали, тільки суду не було:
Усе судійство тут же полягло.

Р О З П Л А Т А

Зловили вівці Вовка, скрутили ловко —
Тепер каюк!
Ні милості йому, ні адвоката.
Замало вішати подібних злодіюк.
За всі гріхи прийшла-таки розплата!
— Та як ви сміли, препогані морди,
Принизити моє наймення горде?!

Негайно розв'яжіть, дурні —
Самим же гірше буде.
За цю сваволю ще одвітите мені,
Нікчеми і паскуди!

Д В А Л Е В И

У цирку на арені
Зустрілися два Леви здоровені.
Молодший запитав свого сусіда:
— Скажи, колего, добре пообідав?
— Аякже, все одержую сповна:
Учора он упорав барана,
Сьогодні — шмат жирненької конини —
І так щоднини.
— А в мене, брат, життя погане.
Працюю на арені, як і ти,
Та й більше іноді доводиться тягти,
А на обід — горішки та банани...
— Ну що ти мелеш, голово кудлата,
Так легковажно судиш навмання!
При чому тут робота і оплата?
Найголовніше — це звання.
Хіба не знови ти,
Що в нас працюєш на посаді Мавпи?
Звичайно, що платня твоя мала,
Але гляди, прийде скорочення — по тому
Опинишся в званні Осла —
Жуватимеш тоді солому.

То ще нічого. А бува, «по штату»
Призначать Мавпі Лев'ячу зарплату.

ПЛАЗУН НА ВЕРШИНІ

Ото пригода:
Забрався Гад аж ген під небеса!
А що? Природа
Частенько нам дарує чудеса.
— Здоров, колего! —
Плезун той до Орла.
— Привіт! Яка біда

У гори занесла?

— Чому біда? —

Плазун аж засміялся.—

Ти думав, небеса принадні

Лише Орлам півладні,

А нам постійно идти в долині?

З тобою рівні ми віднині.

Щоправда, в гори

Ти потрапив без мороки,

Не дуже

Так старався,

А я сюди, мій друже,

Три роки плазом добиралася.

— І що ж тепер?

В міжгір'ї і пожива, і вода,—

Без них би я помер.

А ти ще кажеш: «Не біда!»

У горах лих натхнення і політ.

Щораз уніз спускаюсь при потребі —

І так десятки літ.

Куди ж тобі, безкрилому, у небі?

— Якось усе мине.

Чого сушити голову журбою?

Для мене головне —

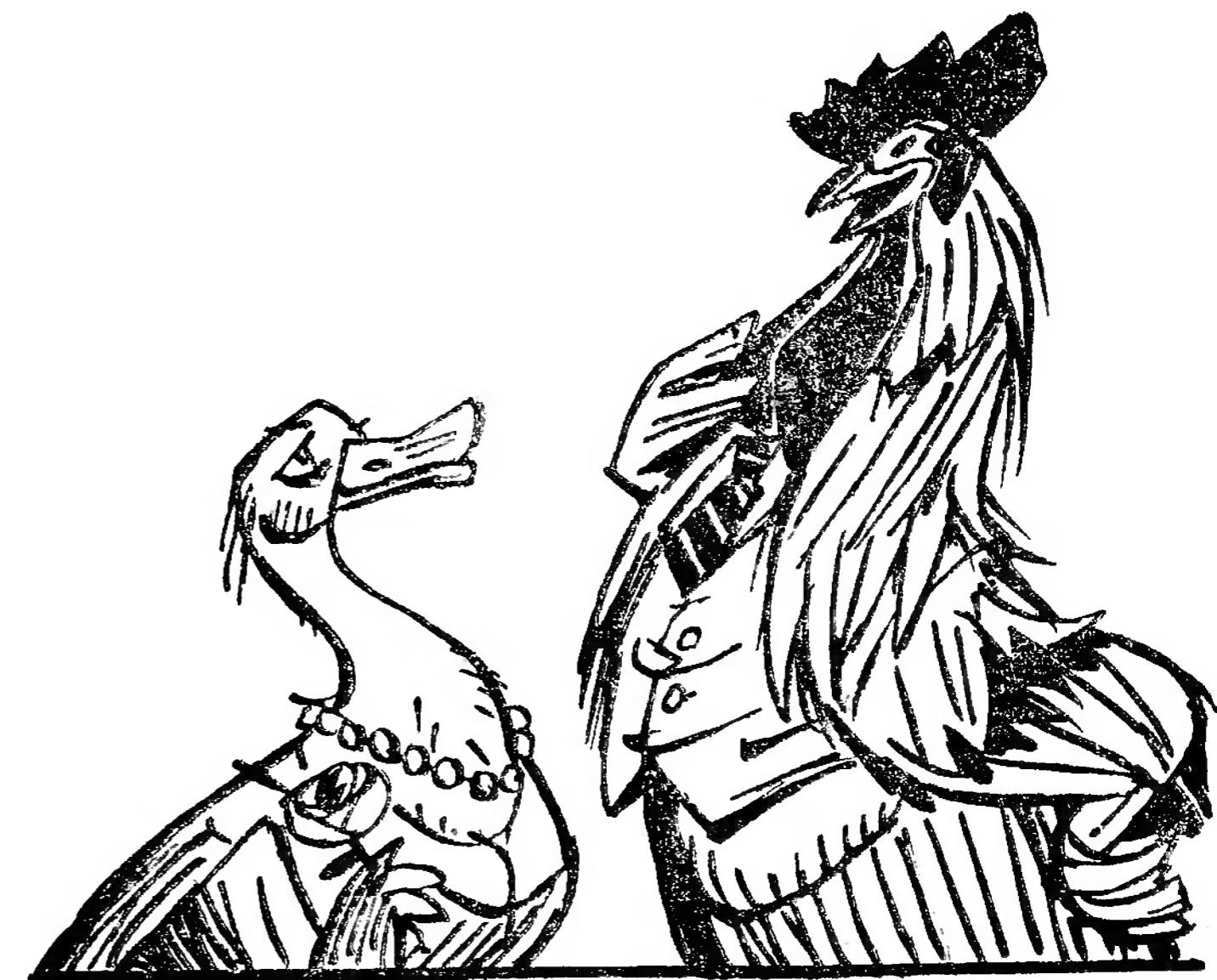
Зрівнятися з тобою!

Егеж, таке, на жаль, іще ведеться:

Само безкриле, а угору пнеться,—

Тихесенько звивається все плазом,

А глянеш — вже воно з Орлами разом.

ПІВНЯЧА ЛЮБОВ

Раненько-рано у дворі

Чубатий Півень Качечку зустрів:

— Кумасю, кукурік!

Здоровенька була!

Зажди-но, не спіши.

Ну, як твої діла?

Скажи, ти Селезня тримаєшся ще й досі?

Та він старий! Як гляну — крутить в носі!

Хитається з ноги на ногу,

Аж сміх бере, їй-богу!

Ти молода ще, він уже в роках,
Куди не ступить — «ках!» та «ках!»,
Та з нього пил летить,
Старого точить шашель.
Чи не докучив ще тобі той кашель?
Поглянь на мене — зовсім інша річ:
Для всіх співаю тричі кожну ніч.
Громаді я ретельно так служу,
Раненько до роботи всіх буджу.
А що вже кури бігають за мною!
Та серце в мене зайняте одною:
Тебе люблю і поважаю здавна,
Причарувала врода твоя славна.
Так-так, тебе, одну тебе люблю,
Тому я й кукурікаю, не сплю...
І Качка вмить за Півнем побрела,
Хоч досі з Селезнем спокійненько жила,
Щасливі в парі так гуляли до обіду,
Поки з любові не залишилось і сліду,
Бо Півневі якось шепнули Кури,
Що в Качки — ні краси, ані фігури...
Враз Качку розлюбив, дивитися не хоче,
В сусідньому дворі уже кокоче.

Мораль для Півня? Ні, для Качки:
Ми — за любов гарячу без гарячки.

ОРЕЛ І СОРОКА

Орел по вуха закохався у Сороку,
Узяв законний шлюб,
І, хоч не був він однолюб,
Без неї вже ні кроку.
Летить ото у гори чи за море —
То що б там не було — Сороку на крило,
Хоч то вже не політ, а горе...

Сорока зразу скромною була:
У всьому слухалась Орла,
Не раз, не двічі
Любенько заглядала в вічі
І цмокала у шию волохату,
Не зазіхала навіть на зарплату.
Минуло так з півроку —
Еге, і не впізнати Білобоку.
— Ти що, здурів? — кричить на нього криком.—
Чому ти не порадився з Індиком,
Кого призначити заступником своїм?
Узяв би Ворона, із ним я падло їм,
Або хоч Сойку — то ж моя кума,
Бігме, старий, ти вижив із ума!
Якісь химери — мрія і мета,
Постійно рвешся в гори і до неба.
Невже тобі за всіх найбільше треба?
Не бійся, Півень в гори не літа,
Он на подвір'ї цілий день з курми,
Бо він розумний: зна, чого шукає.
Знайде зернину — курочку гукає.
Живуть спокійно, а не те, що ми...
Я ж мала женихів — що не було відбою,
А ось, дурна, зв'язалася з тобою...—
Так день у день скрекоче і скрекоче,
Уже й сама не зна, чого від нього хоче.
До того довела,
Що був Орел — і вже нема Орла.

ПЕРСОНА
НОН ГРАТА *

То, бувало, зустрічала
Кожна друга хата,
Частувала, пригощала
Бригадира Гната.
В нього сіно і солома,
По дрова — підвода,
В кожній хаті — Гнат, як дома,—
Скрізь йому догода.
Чи хрестини, чи весілля,
Вмер, чи народився,
Чи справляють новосілля —
Гнат і нагодився.
Він, як треба, й поспіває
І потамадує,
А нап'ється, то й облає —
І у вус не дує...
Гнат був ласий до дурнички
І часто вихвалювався:
— Не в одної молодички
В подушках валявся!..
І до випивки припросять,
І до закусона,
На руках мене всі носять,
Я для всіх — персона!..—
Бригадир для всіх, як цяцька,
Тільки ж дня одного
Наче кіт йому зненацька
Перебіг дорогу:

* Персона нон грата (лат.) — особа, позбавлена дипломатичної недоторканості.

Ні за кума, ні за свата
Гната вже не просять,
А заходить він у хату —
Чарки не підносять.
Що ж то сталось? Ну достоту
Гірше дипломата,
На якого пишуть ноту:
«Нон персона грата!»

* * *

Гей, «високий дипломат»,
Що доскочив неба,
Цю задачку розгадати
Конче тобі треба.

Не лінуйся викликати
Сам себе на раду,
Вчися людей шанувати,
Поки маєш владу.

ПРОФЕСОР
або притча про вченість
(Жарт)

Професор жив учено і стодумно.
На світ дивився з-під кошлатих брів.
Допитливо, прискіпливо й розумно.
(Чи ж бачив хто дурних професорів?!).

Отож він раз — і голосно при тім —
Таке сказав, що всі аж заніміли
(Конкретно що — того не зрозуміли,
І це ще більш сподобалось усім)...

Страшна це річ — ота висока вченість —
Йди, спробуй, осягни всю таїну.
Чудуємось, уздрівши височенність,
Лякаємось, як глянем в глибину.

А все таки,— спитаєте, напевно,—
Чим так вразив учений чоловік?
Яку ж то мудрість він тоді прорік?
Тож знайте і не мучтеся даремно.

— Який я дурень! Ох же й дурнуватий! —
Промовив сам до себе він зі зла,
Але сказав латиною слова ті —
І в цьому сила вченості була.

РУСАЛКА і ПРИНЦ

На многолюддя ялтинського пляжу
Русалка вийшла прямо із води.

До неї Принц: — Кохана, підожди!
І вислухай — інакше трупом ляжут
Я так чекав тебе отут, край моря,
І мучився... Аж ось ти наяву.
Без тебе я тепер не проживу,—

Не дай мені загинути від горя! —
І мовила вона до нього срібно:
— Який ти несучасний і дивак:
Зустрів Русалку гарну — і закляк.
Мій красеню, трагедій не потрібно.

Навіщо плакать, мучитись, зітхати?
Я не люблю отих «сердечних ран».
Давай з тобою підем в ресторан,
А вже тоді і можеш покохати.

Зірок із неба діставати не треба —
Гони ікру, коньяк та шоколад.
Що-що?.. Прощай, коли моє невладі! —
І бовтнула — аж бризки до крайнеба.

Не спокушайте долі, юнаки:
Русалки теж земні — не земноводні
(А що й казать, коли красуні модні!), —
Кохати їх — не кожному з руки.

ПРОВИНА

(З туркменського фольклору)

Коли Верблюд до пенсії дожив,
Господар з ним прийшов поговорити:
— Твоїм трудом я завжди дорожив
Й хотів би нині душу я відкрити.

Несправедливим часом я бував,—
В житті, на жаль, було таки усяко,—
Поїти й годувати забував...
Як можеш, то пробач мені, другяко.

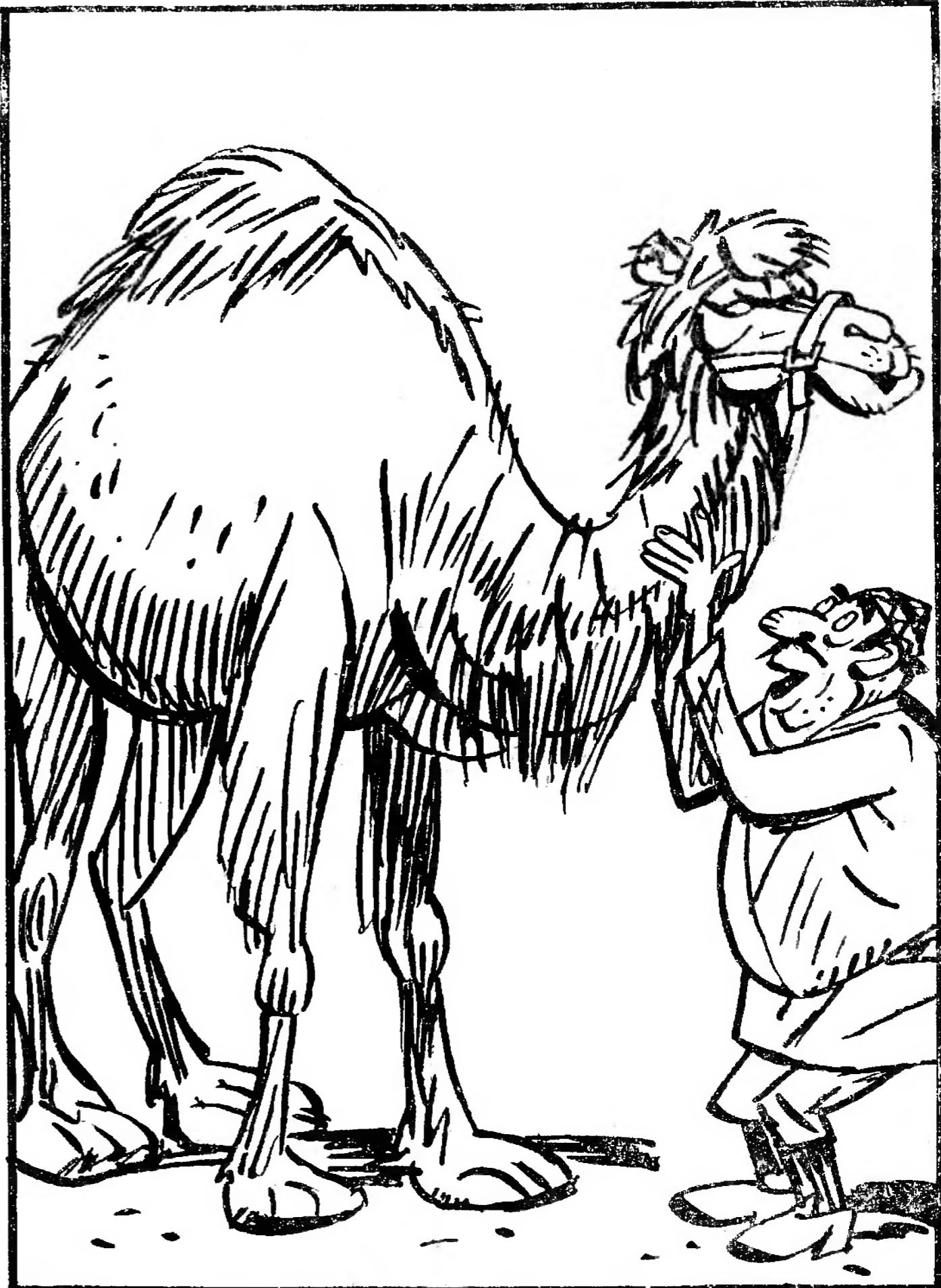
Похнюпився Верблюд: — Та що тепер
Те згадувати і каятись без ліку?
Від голоду і спраги я не вмер,
То хай це все забудеться довіку.

— Бувало, що й вантаж я клав на трьох
І помічав до крові стерту спину...
— Авжеж, бувало. Але свідок бог —
Пробачив я і цю твою провину!

— О, мій Верблюде, пам'ятаєш ти
Хисткий місток?.. Я бив тебе з одчаю,
Як ти по ньому не схотів іти...
Верблюд зітхнув: — І це тобі прощаю.

— Спасибі! Я чимало повидав
І так, як ти, постарів і змінився.
То й радий, що гріхи усі згадав
Й перед тобою врешті повинився.

— Я бачу, що старався ти, як міг,
Й, можливо, що дарма тебе тривожу,

Та ти забув один великий гріх,
Якого я пробачити не можу.

Здивований Господар враз закляк:

— Признаюся, мені аж стало лячно —
Не можу пригадати я ніяк,
Чим скривдив я тебе так необачно?

— Давно вже це було і, ясна річ,
Забув ти і грозу страшну, і втому,
І горобину непроглядну ніч,
Як верхи на ослі вертав додому.

Зі мною й говорити ти не став.
І накоротко, немов плоху овечку,
На кпини до ослячого хвоста
Ти прив'язав тоді мою вуздечку.

* * *

Із часом забуваєм вчинки злі
(Буває, їй не звертаємо уваги),
Прощаємо всі кривди і жалі,
Та тільки не приниження й зневаги.

О Б М О В А

(З єврейського фольклору)

Щоб конче кантора обрати,
Зійшлась община, як один.
Були там різні кандидати —
І кожен з них — достойний син.

— Добродій Мошко все ж найкращий!
З товпи хтось голос подає.—
І непитущий, не курячий,
І діло знає він своє.

Порядний, совісний і здібний,
І тору вивчив назубок —
Якраз такий, як нам потрібний,
А що співає — як дзвінок!

— Який вам Мошко той добродій?! —
Зірвався Гершко сам не свій,—
Та в нього зять — найперший злодій,
Дочка — повія із повій! —

І всі негайно разійшлися,
На Мошка щиро плюючи,
Бо нашо їм такі здалися,
На їх пожертви живучи?

А бідний Мошко наш аж плаче:
— Як можна так?.. Ми ж свояки,
І добре знаєш ти одначе —
Не маю зятя, ні дочки...

Підступний Гершко зуби шкірить:
— Ай-вай! Ти й справді без гріха?

Та хто тепер тобі повірить,
Що я на тебе набрехав?

От докажи своє завзяття:
Услід за натовпом біжи
І що нема дочки і зятя —
Усім їм спробуй докажи!

* * *

Ім'я — затоптане в болото,
Помер порядний чоловік...
Ну, а наклепник чорноротий?
Живе! І житиме повік.

ДОБРИЙ НАМІР

(*Народний жарт*)

— Ой, рятуйте, люди добре!
Злодіїв — кару! —
Лементує молодиця
Посеред базару.—
Як то можна, щоби крали
Копійки народні?
Куди ж тая міліція
Дивиться сьогодні?
Тут у формі підступився
Лейтенантик бравий:
— Громадяночко, тихіше,
В вас мішок дірявий.
Може, випали случайно
Гроши несвідомі.
Все буває. Такі факти
Нам уже відомі!

— Що ти мелеш, чоловіче?
Як мішок?

 Та звідки?
Я грошей в мішок не клала —
Ось у мене свідки!
— В такім разі признавайтесь,
Де ви їх ховали,
Може, ѹ паніка даремна —
Вже ѹ такі бували!
— «Де ховали,
 де ховали?..»
В пазуху! Куди ще?
Звідки знати,
 що за ними
Зразу аж засвище.

— Що, ви спали і
не чули,
Як отак, без візи,
Той злодюга знахабній
За пазуху лізе?
І чому ви не кричали
Зразу,
в ту хвилину?
Ми б здогнали й доказали
Всю його провину!
— Як не чула?

Коли ж гарний,
Ніжно так горнувся,
Що мені від того щастя
Світ перевернувся.
Та хіба я в ту хвилину
Думала про гроші?
Я гадала — в ледацюги
Наміри хороші...

Стережіться, молодички,
Надто, хто багатий:
Ти гадаєш, що він ангел,
А то чорт рогатий.
Ті зітхання,
залицяння —
Все воно до часу.
А найкраще:
маєш гроші —
Неси в ощадкасу!

З МІСТ

Родовід	5
Співчутливий Осел	7
Кран та екран	9
Пригода коло корита	10
Грицько на груші	11
Гість	13
Квочка	14
Учений Осел	16
Сковорода	18
Жолуді	20
Горобець і папірець	21
Заяча наука	23
Лев — то Лев	26
Однодумці	28
Бровко і Болонка	29
Дорадниця	30
Хитрий Вовк	32
Лісникова радість	34
Солідарність	35
Соловей і Одуд	36
Стіна	37
Нерішучий Лев	38
Розплата	40
Два Леви	42
Плазун на вершині	43
Півняча любов	45
Орел і Сорока	47
Персона нон грата	49
Професор	50
Русалка і Принц	53
Провина	54
Обмова	57
Добрий намір	59
Хабар	62

Х А Б А Р

До Вовка в ліс
Прийшов Зайчисько на гостину
І хабара йому приніс:
Морквину й капустину.
— Даруйте вже мені,
Але тепер вони такі хрумкі й смачні..
— От молодець! Таких не густо.
І піклуванням я зворушений твоїм.
А тільки нашо морква і капуста?
Зайчатину я без гарніру їм!

БІБЛІОТЕКА «ПЕРЦА» № 291

Іван Іванович Сварник

ГРИЦЬКО НА ГРУШЕ

(На українському языке)

Иллюстрации В. Гливенко

Издательство «Радянська Україна»

Редактор Ф. Маківчук

Здано до набору 18. 10. 84. Підписано до друку 21. 11. 84. ВФ 06939.
70×108/32. Папір газетний. Гарнітура літературна. Високий друк.
2,8 умовн. друк. арк. 2,8 умовн. фарб.-відб. 2,28 обл.-вид. арк.
Тираж 104 000 прим. Зам. 06394. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.

Ордена Леніна комбінат печаті видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.